

Кожухар О. В.,
старший науковий співробітник
відділу науково-інформаційної та редакційно-видавничої діяльності,
Державний науково-дослідний інститут МВС України,
м. Київ

ПРОЄКТ «ШКІЛЬНИЙ ОФІЦЕР ПОЛІЦІЇ» – НОВІТНІЙ СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ В УКРАЇНІ

Програма «Школа і поліція» розроблена в межах реалізації програми «Співпраця поліції та шкіл», яку впроваджують відповідно до проєкту «Реформування системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні».

Проєкт «Шкільний офіцер поліції» є прикладом ефективної співпраці поліції і громади, розробленим з метою вирішення проблеми підліткової і дитячої злочинності. Ця модель поєднує зусилля двох організацій у зв'язку з їхніми унікальними повноваженнями – поліції, яка відповідає за профілактику злочинності, і шкіл, які відповідають за навчання дітей у місці, де вони проводять найбільше часу [2].

Слід сказати, що вперше програма «Шкільного офіцера поліції» почала діяти у 1953 році у штаті Мічиган, зокрема в школі у Флінті. Проте спочатку їй не надавали належного значення, програма не обговорювалась і фактично не діяла до 1968 року. Її почали використовувати як на інструмент, яким можна «підвищити імідж поліції в очах дітей». Адаптація програми передбачала розміщення співробітників у штатському в середніх і початкових школах з метою сприяння налагодження відносин між місцевим відділом поліції і молоддю. У 80–90 роках минулого століття за програмою «Шкільний офіцер поліції» ввели програми для попередження злочинності, такі як «Освіта протистояння зловживанню наркотиками» і «Освіта та підготовка до опору бандитам» [3]. З середини 1970-х років до 2008 року кількість шкіл із діючими там «шкільними офіцерами» зросла до 40 % [4]. У багатьох штатах ШОП (шкільний офіцер поліції) є основними правоохоронними органами та тими, хто визначає, чи порушуються закони в школі.

Впровадження проєкту в Україні відбувалося поступово. Українські спеціалісти разом із канадськими колегами розробили методичні рекомендації до програми «Школа і поліція» щодо проведення просвітницько-профілактичних занять з учнями 1–11 класів. З 2016/2017 навчального року на виконання завдань положень Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ України, затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 1118, Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2010 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393 та положень Угоди про партнерство між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством освіти і науки України від 29 лютого 2016 р. у навчальних закладах міст Івано-Франківська, Львова, Одеси та Києва розпочалося впровадження експериментальної моделі співпраці навчальних закладів і поліції «Шкільний офіцер поліції» [2].

Головним завданням проєкту стало створення безпечнішого середовища у загальноосвітніх навчальних закладах, забезпечення здійснення ефективної профілактики правопорушень серед учнів, застосування відновних практик з метою попередження конфліктів, правопорушень та інших негативних явищ. До програми загальноосвітні навчальні заклади долучаються виключно за власним бажанням. Співробітництво здійснюється на принципах законності, враховуючи інтереси учнів, конфіденційності приватної інформації щодо дитини, належного використання інформації тощо [2].

Із загальноосвітніми навчальними закладами співпрацюють працівники поліції, які пройшли спеціальне навчання та призначені шкільними офіцерами поліції. Це важливий початок великої роботи, адже виховання правової свідомості молоді – один із основних пріоритетів діяльності патрульної поліції.

Офіцерів до роботи в школах відбирають на добровільних засадах, віддаючи перевагу особам, які мають педагогічну чи юридичну освіту. За шкільним офіцером поліції закріплюється від двох до п'яти загальноосвітніх навчальних закладів району, в якому він несе патрульну службу, враховуючи знання специфіки району, можливість частого відвідування шкіл навіть поза уроками чи виховними заходами. Співпраця зі шкільними офіцерами поліції знаходить відображення в планах роботи загальноосвітніх закладів на навчальний рік. Так, у кожному навчальному закладі призначають особу, відповідальну за реалізацію проєкту (як правило, заступника директора навчального закладу з виховної роботи чи соціального педагога) [2].

Офіцер зобов'язаний: бути присутнім у школі та проводити профілактичну роботу з учнями, залучаючи їх до позитивних видів діяльності, планувати та впроваджувати разом із відповідальною особою заходи, спрямовані на попередження правопорушень серед учнів, а також заходи реагування на інциденти, які сталися на території школи, встановлювати й підтримувати конструктивні, засновані на довірі, стосунки з адміністрацією закладу, вчителями, учнями та їх батьками, брати участь у засіданнях рад із профілактики злочинності, за потреби – у зборах батьківських комітетів та педагогічних нарадах, пропагувати законослухняну поведінку серед учнів та поширювати серед них відповідні інформаційні матеріали, забезпечувати вчасне та ефективне реагування на виклики відповідальної особи, інформувати персонал закладу, представників батьківських комітетів, учнівського самоврядування щодо негативних явищ у молодіжному середовищі, інформувати батьків щодо порядку дій та установ, з якими потрібно зв'язатися у разі зникнення дитини, надавати допомогу жертвам правопорушень, виконувати інші обов'язки згідно з чинним законодавством України [2].

Необхідно зауважити, що у дітей виникає чимало запитань, на які вони повинні отримувати відповіді. Не завжди це можуть бути батьки чи вчителі. Наразі вони мають можливість звернутися до спеціаліста. Офіцер має право також бути консультантом, допомагаючи працівникам школи визначати необхідні дії у разі насильницької поведінки та пояснювати процедури поліцейського розслідування [1].

Спеціальні форми профілактичної роботи офіцер має узгоджувати з адміністрацією навчального закладу, щоб мінімально втручатися в навчально-виховний процес [1].

Таким чином, за ефективної реалізації програми очікують сформувати в учнів мотиваційний (бажання), когнітивний (знання) та поведінковий (уміння та навички) компоненти безпечної, правомірної поведінки задля запобігання ризиків для здоров'я і життя та правопорушень.

Список використаних джерел

1. Програма «Школа і поліція». URL: <http://www.imzo.gov.ua/osvita/pozashkilna-osvita-ta-vihovnarobota/programa-shkola-i-politsiya/> (дата звернення: 21.10.2020).
2. Чим займатиметься шкільний офіцер поліції. URL: <http://www.pedrada.com.ua/article/193-qqq-16-m9-05-09-2016-chim-zaumatimetsya-shklniy-oftser-polts> (дата звернення: 21.10.2020).
3. Police Foundation. DEFINING THE ROLE OF SCHOOL-BASED POLICE OFFICERS 32 р. URL: http://www.policefoundation.org/wp-content/uploads/2016/10/PF_IssueBriefs_Defining-the-Role-of-School-Based-Police-Officers_FINAL.pdf (дата звернення: 21.10.2020).
4. Board, The Editorial (2013-04-18). Opinion | Criminalizing Children at School. *The New York Times* (en-US). ISSN 0362-4331. URL: (дата звернення: 21.10.2020).